॥ ३१ ॥ इत्यारण्यकेपर्वणिनैलकंठीयेभारतभावदीपेएकविंशत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २२१ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ कथमग्निर्वनंयातइतिपृष्टंअग्नेर्जलप्रवेशप्रकारंवक्तुमारभते आप स्येति आपस्यअप्सुविदितस्य सहस्यसहसंज्ञस्याग्नेर्मुदितानामपरमाप्रियाभार्या दुहितेतिपाठेपिसंज्ञाशब्दएवायं भूपतिर्भुवभर्ताचसहसंज्ञएवभूर्भुवर्लोकयोःस्वामीनतुस्वर्लोकस्यअनावृत्तिस्थानस्य त्रिधैवा त्रलोकविभागोभिप्रेतः तेनब्रह्मलोकादवाचीनस्यकृत्स्नस्यस्वामीत्यर्थः सःपरंअद्भुताख्यंपावकंअजनयत् सहसस्पुत्रोअद्भुतइतिमंत्रवर्णात् सहशब्दोत्रअकारांतोपिवेदेसकारांतोज्ञेयः ॥१॥ अद्भुतमेवस्तौति भूतानामितिचतुर्भिः यंपावकंपतिंअभिप्रेत्यभुवनभर्ताभूतानांचतुर्विधानामात्मेतिप्राहुः सान्वयेषुउपदेशपरंपरावत्सु॥२॥ नकेवलंजरायुजादीनामात्माअपितुमहतांभूतानांवियदादीनांपतिःस्रष्टृत्वादिना अत एवभगवान् ऐश्वर्यस्यसमग्रस्यज्ञानस्ययशसःश्रियः वैराग्यस्यचधर्मस्यषण्णांभगइतींगनेतिस्मृत्युक्तगुणवान् ॥ ३ ॥ गृहपतिःअधियज्ञंत्रेताग्निःअध्यात्मंजाठरःउभावपिउभयत्रस्थित्वापिडब्रह्मांडस्थान्देवा

सूतिकाग्निर्यदाचाग्निंसंस्पृशेदग्निहोत्रिकं॥ इष्टिरष्टाकपालेनकार्याचाग्निमतेग्नये॥३१॥ इतिश्रीमहाभारतेआरण्यकेपर्वणिमार्कंडेयसमास्यापर्वणिआंगिरसोपाख्यानेएकविंशत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः॥ २२१॥ ॥७॥ ॥७॥ मार्कंडेयउवाच आपस्यमुदिताभार्यासहस्यपरमाप्रिया॥ भूपतिर्भुवभर्ताचजनयत्पावकंपरं॥ १॥ भूतानांसापिसर्वेषांयंप्राहुःपावकंपतिं॥ आत्माभुवनभर्तेतिसान्वयेषुद्विजातिषु ॥ २॥ महतांचैवभूतानांसर्वेषामिहयःपतिः॥ भगवान्समहातेजानित्यंचरतिपावकः॥ ३॥ अग्निर्गृहपतिर्नामनित्यंयज्ञेषुपूज्यते॥ हुतंवहतियोहव्यमस्यलोकस्यपावकः ॥ ४॥ अपांगर्भोमहाभागःसत्वभुग्योमहाद्भुतः॥ भूपतिर्भुवभर्ताचमहतःपतिरुच्यते॥ ५॥ दहन्मृतानिभूतानितस्याग्निर्भरतोभवत्॥ अग्निष्टोमेचनियतःक्रतुश्रेष्ठोभरस्यतु॥ ६॥

नन्वेनहविषाचतर्पयतइतिहव्यवाहौ ॥४॥ अपामिति अपूसंबंधादापापरनामासहएवात्रअपूशब्दार्थः तस्यगर्भःपुत्रः सत्वभुक्अध्यात्मंबुद्धिसंहर्ताअधिभूतंलोकत्रयसंहर्ता महांश्चासौअद्भुतः महतइतिना मैकदेशेनतस्यैवग्रहणंभामासत्यभामेतिवत् महतःमहाद्भुतस्य पतिःपिता भूपतिर्भुवभर्ताचेत्यर्थः अत्रमहच्छब्देनअध्यात्मंमहत्तत्वंसूक्ष्मबुद्ध्याख्यंग्राह्यं सहशब्देनकारणमव्यक्ताख्यं अपूशब्देनसलिलएको द्रष्टाद्वैतोभवतीत्यादिश्रुतौसलिलेनोपमितंशुद्धंब्रह्मग्राह्यं ॥५॥ अस्यसहस्यअपांप्रवेशेकारणमाह दहन्निति अधिभूतंभरतश्चिताग्निःसहस्यपौत्रःअद्भुतपुत्रःअध्यात्मंमहतःपुत्रोहंकारःभरतिबिभर्तीतिमृतानिअचेतनानिखादीनिदेहाकाराणिधारयतीतिभरतोनामतस्यैवभूतसंहारस्थानत्वंदहन्निति दर्शितं भरस्यभरतस्य तकारलोपआर्षः क्रतुर्नामअध्यात्मंक्रतुःसंकल्पात्मकंमनः अग्निष्टोमशब्देनतस्यैवंविदुषोयज्ञस्यात्मायजमानःश्रद्धापत्नीशरीरमिध्ममुरोवेदिर्लोमानिबर्हिरित्यादिनातैत्तिरीयकेसमाम्नातोदेहतत्संबंधिक्रियाकलापात्मकोमरणरूपावभृथांतःसंसारउच्यते नियतःनित्यः ॥ ६ ॥

Digitized by Google